

KÖZGAZDASÁG

Vajdaság szerepe Jugoszlávia mezőgazdaságában

Jugoszlávia mezőgazdasági termelésében Vajdaság foglalja el a legfontosabb helyet. Vajdaság Jugoszlávia összterületének mindössze 9 százaléka, de az ország szántóföldjeinek 20 százaléka van ezen a területen. Amíg hazánk egyéb részeinek földművelése általában a helyi szükségletek kielégítését szolgálja (sokszor azonban erre sem elegendő), Vajdaság mezőgazdasági terményeinek nagyrésztét az ország egyéb vidékeire, sőt külföldre is szállítják. Ezt a termékeny földterületet ezideig még nem használták ki kellőképpen. Hatalmas lehetőségek vannak Vajdaságban a termelés fokozására, mert nemcsak termőföldje gazdag, hanem kedvező az éghajlata is.

Vajdaság mezőgazdasági jellegét és Jugoszlávia közgazdaságában elfoglalt jelentős helyét világosan mutatja a földterület szerkezete. Összehasonlítva egész Jugoszlávia szerkezetével, a következő képet nyújtja (hektárokbán):

	Vajdaság		JSzNK	
Összterület	2.200	100%	24.850	100%
Mezőgazdasági terület	1.932	87%	13.757	55%
Erdőterület	115	5.2%	8.490	34.5%
Egyéb terület	172	7.8%	2.603	10.5%

A mezőgazdasági terület kihasználása a következőképpen oszlik meg (100 hektárokbán):

Mezőgazdasági terület	1.932	100%	13.757	100%
Szántóföldek és kertek	1.625	84.3%	7.555	55%
Gyümölcsösök	3	0.1%	273	2%
Szőlők	30	1.5%	245	2%
Mezők	58	3%	1.873	14%
Legelők	193	10%	3.580	26%
Mocsarak és nádasok	22	1.1%	131	1%

Ha párhuzamot vonunk a szántóföldek területe és az összes földterületek között, akkor világosan kitűnik Vajdaság mezőgazdasági, mégpedig földművelő-jellege. Vajdaságban a terület háromnegyed része szántóföld, míg — egész Jugoszláviát véve — a szántóföldek az ország területének mindössze egyharmadát képezik.

Vajdaságban egy lakosra átlag 1 hektár szántóföld jut, Jugoszlávia többi területén fejenként mindössze 0,43 hektár. Ebből is kitűnik, milyen nagy jelentőségű Vajdaság mezőgazdasági termelése Jugoszlávia közgazdasága számára.

A közelmúltban Vajdaságot főképpen mint búzatermő vidéket emlegették. Területének több mint 90 százalékát gabonával vetették be, ennél fogva Európa egyik legnagyobb gabonatermő vidéke volt.

A háború előtt Vajdaság a következő százalékos arányban vett részt Jugoszlávia mezőgazdasági termelésében:

	búza	kukorica	cukorrépa	kender	napraforgó	burgonya	vöröshagyma	borsó
Terület	31	25	71	46	93	8.4	25	33
Termelés	39	39	76	46	96	11.3	27	39
Hektáronkénti hozam ha Jugoszlávia = 100, Vajdaság =	115	143	106	100	102	134	107	116

Ezek a szám adatok világosan bizonyítják, milyen nagy jelentőségű volt a háború előtt Vajdaság mezőgazdasági termelése. A vajdasági szántóföldek sokkal előnyösebbek, mint az ország más vidékeinek szántóföldjei. S habár Vajdaság mezőgazdasági termelése a háború előtt igen elmaradott volt, mégis sokkal belterjesebb gazdálkodás folyt itt, mint az ország más vidékein. A háború előtt a megművelhető terület 90 százalékát gabonával, 4,2 százalékát ipari növényvel, 3,2 százalékát takarmánynövényekkel és 2,6 százalékát zöldségfélékkel vetették be.

A mezőgazdasági termelésnek ez az egyoldalúsága, ami főleg a gabonafélék termelésében jut kifejezésre, nagyjából még ma is jellemző. Ez a körülmény a kapitalizmus fejlődésének következményeképpen keletkezett az utóbbi 70 év folyamán.

Vajdaságban régebben nagyobb súlyt fektettek a búza termesztésére, habár nemzetgazdasági szempontból például a kukorica nagyobb jelentőségű. Vajdaságban a kukorica és lucerna mellett a legjobban fizető növény. Ez a növény segíti elő a mezőgazdasági termelés egyik legfontosabb ágazatát, a sertéshizlalást, amelynek nagy szerepe van közéletben és kivitelben egyaránt.

A háború előtti években, de különösen a felszabadulás után, Vajdaságban egyre inkább fokozták a legfőbb ipari növények: a cukorrépa, kender és napraforgó termesztését. Az ipari növények termesztése még csak növelte Vajdaság mezőgazdaságának nagy szerepét Jugoszlávia közgazdasági életében. Az ipari növények térhódítása természetesen a gabonafélék, különösen a búza terhére-történt. A háború előtti helyzethez viszonyítva a búzával bevetett terület jelentékenyen csökkent. Az alábbi táblázatok bemutatják a Vajdaságban termesztett növények egymásközötti arányát százalékokban:

Terményfajták	1912			
	Vajdaság	Bácska	Bánát	Szerémség
Gabonafélék	8,14	88,14	90,45	82,70
Ipari növények	1,70	2,42	1,45	0,88
Főzelékfélék	1,67	1,72	1,02	2,97
Takarmánynövények	6,40	5,45	5,82	9,43
Ugar alatt	2,09	1,97	1,26	4,02

Terményfajták	1929			
	Vajdaság	Bácska	Bánát	Szerémség
Gabonafélék	89,63	87,54	93,21	86,15
Ipari növények	4,06	4,89	2,88	4,77
Főzelékfélék	2,62	2,89	1,60	4,63
Takarmánynövények	3,22	4,35	2,11	2,99
Ugar	0,46	0,33	0,20	1,46

Terményfajták	1939			
	Vajdaság	Bácska	Bánát	Szerémség
Gabonafélék	86,8	85,1	89,3	84,9
Ipari növények	5,6	6,6	5,1	4,3
Főzelékfélék	2,5	2,8	2,1	3
Takarmánynövények	4,7	5,4	3,2	6,7
Ugar	0,4	0,1	0,3	1,1

Terményfajták	1947			
	Vajdaság	Bácska	Bánát	Szerémség
Gabonafélék	79,9	78,7	80,1	82,6
Ipari növények	10,1	10,5	10,9	6,4
Főzelékfélék	3,7	3,8	3,9	3,2
Takarmánynövények	6,3	7,0	5,1	7,8
Ugar	—	—	—	—

A fenti táblázatos kimutatásokból láthatjuk, hogy a gabonatermő területek az első világháború előtt, sőt részben utána is — Szerémség kivételével — Vajdaság termőterületének 90 százalékát képezték; a többi növényre mindössze 10 százalék jutott.

A paraszti kisbirtok termelése a kapitalista rendszerben túlságosan egyoldalú. A kisbirtok legfőbb terméke a gabona. Ott pedig, ahol a termőföld jelentős része nagybirtokosok kezében van, ahogyan ez Vajdaságban volt, az ipari növények termesztése viszonylag alacsony színvonalon állt. Az egész termelést a nagybirtokosok tartották kezükben és így az állattenyésztést is nagyrészt a nagybirtokokon üzték. Ilymódon az ipari növények a jobb megmunkálás mellett kellő mennyiségű istálló-trágyázásban is részesültek. Amikor az első világháborút követő földreform után a nagybirtokok eltűntek és helyüket a törpegazdaságok foglalták el, mivel a kapitalista rendszerben teljesen tervszerűtlen gazdálkodás folyt, leromlott a mezőgazdasági termelés összetétele, mert a kis- és törpebirtokosok gabonatermesztésre törekedtek, viszont az ipari növényeket, jószágállomány hiányában, istállótrágyázás nélkül termelték. A nagybirtokok felosztása következtében tehát csökkent a takarmánynövény-termelés is.

Ha összehasonlítjuk az 1929-es termelést az 1912. évivel, láthatjuk, hogy a gabonafélék — az ipari növények termesztésének fokozása ellenére is — megtartották termőterületük mértékét, — természetesen a szokásos háromszakaszos vetésforgóval, — és csökkentették a takarmánytermő területeket. Az ipari növények alatt lévő termőterületek növekedése általában a cukorrépa-termelés fokozódása folytán következett be. Vajdaságnak kellett akkoriban ellátnia cukorrépával az ország úgyszólván valamennyi cukorgyárát. A vajdasági cukorgyárakon kívül, termelési szerződést kötött a vajdasági cukorrépa-termelőkkel az eszéki, a belímanasztiri, a csukaricai, sőt a tyuprijai cukorgyár is. A főzelékfélékkel bevetett területek növekedése a lakosság — elsősorban a városi lakosság — szaporodásának, valamint új piacok keletkezésének következménye volt. Az ipari növények és főzelékfélék termelésének fokozását — a takarmánynövények termesztésének rovására — semmivel sem lehet indokolni, mert mindkét növényfélése számára szükséges az alapos istállótrágyázás, ehhez viszont feltétlen szükséges a jószágállomány szaporítása és a takarmánytermelés fokozása. A takarmánynövények alatt álló területek főképpen Szerémségben csökkentek, ahol ezzel egyidejűleg aránylag leginkább növekedett az ipari növények és a főzelékfélék termelése. Ennek a teljesen helytelen és szervezetlen termelési módszernek az lett a következménye, hogy az ipari növények és egyéb gazdasági növények terméshozama csökkent. A cukorrépa hozama 1912-ben Bácskában hektáronként 366 métermázsa volt, Bánátban 342 métermázsa, Szerémségben 196, egész Vajdaság területén átlag 346 métermázsa. Ez a terméshozam az 1920-tól 1930-ig terjedő időszakban átlagosan és hozzávetőlegesen hektáronként 150 métermázssal csökkent. Az alacsony terméshozam nagy mértékben növeli a mezőgazdasági termények előállításának költségeit, mert a kiadások nem a hozam nagyságától, hanem a megművelt terület terjedelmétől függenek. Az ipari növények termelésének további növeke-

désével az 1929-től 1939-ig terjedő időszakban egyidejűleg fokozódott a takarmánytermelés is, azonban a takarmánytermő területek növelése nem volt arányban az ipari növényekkel bevetett termőterületek növekedésével.

Vajdaságban az egyoldalú mezőgazdasági termelésnek, a kukorica-búza vetésforgónak, amellett, hogy elszegényíti a talajt és lerontja a talajszerkezetet, valamint csökkenti az őszi búza hozamát, megvan még az a hátránya is, hogy minden mezőgazdasági munkát késő ősze sűrit össze. A kukoricatorés, a szárvágas, a behordás, a kukorica utáni szántás, majd az őszi búza vetése és részben az istállótrágyázás is, nagymennyiségű emberi és fogatos munkaerőt igényel, viszonylag igen rövid idő alatt. A mezőgazdasági munkák torlódása ősszel nemcsak a munka minőségének rovására megy, hanem meg is nehezíti a munkálatok elvégzését.

Az alábbi táblázatok bemutatják a különféle növények egymásközötti arányát azokban az országokban, amelyeknek természeti viszonyai hasonlóságok hazánk adottságaihoz. Az Ukrajnai Szovjet Köztársaságban és a Szovjet-szövetség déli vidékein a növények egymásközötti viszonya, a termőterülethez viszonyítva, százalékokban a következő:

Terményfajták	1913	1940	1950 (terv)
Gabonafélék	90,68	68	64,3
Ipari növények	3,54	8,7	8,6
Főzelékfélék	3,58	9,1	9,3
Takarmánynövények	2,2	14,2	17,3

A táblázat világosan mutatja, hogy a gabonatermő területeket jelentős mértékben csökkentették és megnövekedett az ipari növényekkel bevetett terület, de még inkább a takarmánytermő földek mértéke. A terv szerint az 1950-es évben csökkentik az ipari növényekkel bevetett területet, viszont fokozzák a takarmánytermelést.

Az Amerikai Egyesült Államokban a termesztett növényeknek a termőterülethez arányított és egymásközötti viszonya a következő:

Terményfajták	1913	1937
Gabonafélék	65,2	62,8
Takarmánynövények	18,8	23,3

Vajdaságban a kapitalizmus behatolásának első időszakában keletkezett, az egyoldalú termelés. Ennek főleg az volt az okozója, hogy Európában a múlt évszázadban a gyáripár rohamos fejlődése folytán a búzakereslet nagymértékben megnövekedett. Akkoriban kezdték meg Vajdaságban a talajjavítási munkálatokat, legelőket törtek fel, minden áron telkesítették, csakhogy minél nagyobb földterületeken termelhessenek búzát. Az állattenyésztést teljesen háttérbe szorították. A legelők felszámolásával az állattenyésztés elvesztette legfőbb alapját.

Vajdaság állattenyésztésének háború előtti gyenge színvonala kitűnik abból a tényből is, hogy 100 hektár szántóföldre mindössze 48 nagyobb (400 kg-os) jószág jutott. Az egyes állatfajták aránya a következő volt: lovak 42,2%; szarvasmarhák 33,1%; sertések 16,6% és juhok 8,1%. Már ebből is kivülágló, hogy Vajdaság állatállományának alapvető jellegzetessége az volt, hogy főleg a földműveléshez szükséges, tehát igavonó állatokat tenyésztettek, a hásonállatokat viszont elhanyagolták.

A vajdasági állattenyésztés igen gyenge volt ugyan, mégis, különösen a lótenyésztés, sertésenyésztés és baromfitenyésztés nagy jelentőséggel bírt Jugoszlávia számára. E három mezőgazdasági ág Jugoszlávia termelésének egy negyedére rúgott. E tekintetben Vajdaság elmaradt a földművelés aránya mögött, mert búzatermesztésben 36%-kal, ipari növények termesztésében 73%-kal vett részt Jugoszlávia össztermelésében, de az állatok minősége és fajtisztasága szempontjából Vajdaság jelentősége még nagyobb volt, mint ahogyan a számadatok mutatják. Különösen érvényes ez a lovakra és a sertésekre. A jugoszláv Nónius, továbbá a Furioso-Nordstar típusú angol félvér és a Gidrán típusú arab félvér közismert a jugoszláv határokon túl is. A mangalica sertésfajta, noha még nem eléggé nemesített, komoly érték

képvisel az egész ország sertésenyésztése számára. A vajdasági lótenyésztés szintén nagyjelentőségű az egész ország szempontjából. Különösen ki kell emelni a sertéshizlalás fontosságát. Háború előtt a külföldre szállított hizott sertések háromnegyed része, évente körülbelül 230.000 darab, Vajdaságból származott. A baromfi- és tojásexport túlnyomó része szintén ebből a tartományból került ki.

Vajdaság állattenyésztésének elsősorban az volt a hibája, hogy kevés volt a szarvasmarha-állománya. Ennek pedig éppen a gabonafélék és takarmánynövények közötti helytelen arány az oka.

A vajdasági juhtenyésztés inkább a cigája juhok minősége miatt volt fontos, mert mennyiségben elmaradt az ország más részei mögött.

Valamikor a halászat is igen fontos gazdasági ág volt ebben a tartományban. A háború óta azonban a halállomány nagymértékben csökkent, amit most mesterséges halastavak létesítésével pótolunk.

A selyemhernyótenyésztésben Vajdaság mindig első volt az országban. Már a múlt évszázadban megteremtették itt a gazdasági ág kifejlődésének előfeltételeit: fonókat, selyemgyárakat építettek és eperfákat ültettek.

A vajdasági szőlőtermelés a múltban inkább negatív hatású volt Jugoszlávia szőlészetre nézve, mivel nagymennyiségű, de rosszminőségű bortermékeivel rontotta kiváló minőségű borainak külföldi jóhírét. A vajdasági bortermés az ország bortermésének 1/16-a volt és főleg a nehéz dalmát borok hígítására használták eredményesen.

Vajdaság gyümölcsstermelése, némi sárgabarack és őszibarack kivételen kívül, kizárólag helyi jelentőségű volt.

A háború és a háború utáni forradalmi átalakulások jelentősen megváltoztatták Vajdaság mezőgazdasági szerkezetét. A háborúban a megszállók kíméletlenül pusztították állatállományunkat, lerombolták gazdasági épületeinket, elhurcolták, illetve tönkretették gépi felszerelésünket. A háború utáni gazdálkodás — a háborús rombolások következtében — egészen primitív eszközökkel kezdődött, különösen az elaprózott kis- és középparaszti birtokokon, melyek tetemesen megszapordtak.

A népuralom mélyreható intézkedéseket hajtott végre falvainkban és mezőgazdaságunkban. Forradalmi földreformmal felszámolta a nagybirtokokat, kiosztotta a földet a földnélkülieknek és kisparasztoznak és 30 hektárban állapította meg a magánbirtoklás határát. Ez fontos politikai intézkedés volt, mert gazdaságilag megerősítette a kis- és középréteget és aláásta a falusi reakciók kizsákmányoló befolyását és erejét. Ezenkívül az adórendszer és kötött árrendszer is a kis- és középparasztozok javára alakult. A munkanélküliség megszüntetése, az adósságok törlése szintén megkönnyítette a falusi szegénység életét, de minden könnyítés ellenére ezzel még nem szabadulhatott meg mezőgazdaságunk a múlt olyan maradványaitól, mint amilyenek az elmaradott mezőgazdasági termelés és a munka alacsonyfokú termelékenységége. Nemcsak, hogy megmaradt, hanem még fokozódott a birtokok elaprózottsága. A Szerb Népköztársaság adatai szerint a 0,5—1 hektáros birtokok száma 10 százalékkal, az 1—2 hektárosoké 20 százalékkal, a 2—5 hektárosoké 43 százalékkal, az 5—10 hektárosoké 22 százalékkal növekedett, viszont a 20 hektáron felüli birtokok száma 20 százalékkal csökkent.

Az elaprózottság folytán mezőgazdaságunk — a tervgazdálkodás bevezetése ellenére — nem volt képes tartani az iramot szocialista gyáripárunkkal. A kisparaszt — minden földosztás, adórendszer, kötött árrendszer ellenére — szegény marad, mégpedig azért, mert kistermelő, kis darabka földön, s a népkormányzat nem változtathat ezen a helyzetén. A kisparaszt jövője a nagyüzemi szocialista mezőgazdasági termelésben rejlik s mindaddig amíg ő ragaszkodik kis darabka földjéhez, a népkormányzat csak támogathatja gazdasági és politikai téren, de nem emelheti ki szegénységéből.

A kisparasztnak ez a szegénysége, illetve terméshozamának és termelékenységének alacsony színvonala feltétlenül kihat az ország mezőgazdaságára.

Részben ez a körülmény, részben az igasállatok hiánya, a gazdasági felszerelés háború utáni csökkenése, az istállótrágya és műtrágya viszonylagos hiánya, valamint az ipari növények vetésterületének növelése — oda vezetett,

hogy Vajdaság mezőgazdasági termelése csökkent és nem foglal el olyan helyet Jugoszlávia mezőgazdaságában, mint háború előtt.

Vajdaság ezidőszert is magtára Jugoszláviának, de nem a háború előtti terjedelemben. Vajdaság részesedése Jugoszlávia búzatermésében 39 százalékról 29-re, kukoricatermése 38 százalékról 29-re csökkent. A három legfontosabb ipari növény termesztésében Vajdaság a háború előtt 47—96 százalékkal vett részt, jelenleg pedig mindössze 66—78 százalékkal. Az összes ipari növények háborúelőtti részesedése 73 százalék volt, most pedig 58. Az alábbi kimutatásból kitérünk, milyen volt az arány a legfőbb kultúrák termesztésben (a háború előtti tíz évi átlagot véve alapul):

	Búza			Kukorica			Cukorrépa			Kender	
	1939	1947	1948	1939	1947	1948	1939	1947	1948	1939	1948
JSzNK	120	87	120	95	111	109	100	97	114	80	114
Vajdaság	117	85	115	98	110	108	100	94	107	73	89

Ezek az adatok is mutatják, hogy Vajdaság mezőgazdasági termelésének teljesítőképessége valamelyest csökkent és ezért nem vett részt oly mértékben Jugoszlávia mezőgazdasági össztermelésében. Terméshozama viszonylag alacsonyabb az 1939 évi terméshozamnál, valamint Jugoszlávia, mint egész, terméshozamánál. Csak a kukorica-hozama változatlan. Ez is bizonyítja ennek a növénynek nagy jelentőségét ezen a vidéken. A kukorica a vajdasági éghajlat legtipikusabb növénye.

Ez a jelenség megmutatkozik az állattenyésztésben is. Százalékokban kifejezve Vajdaság állatállománya, Jugoszláviához, mint egészhez, viszonyítva, 1948-ban a következő volt:

	1939	1948
Lovak	26	25,4
Szarvasmarhák	7,5	4,8
Juhok	5,6	5,2
Sertések	25	25,8

A háború következményei leginkább a szarvasmarha-tenyésztésre hatottak ki. A lovak, szarvasmarhák, juhok és sertések élősúlyát tekintve, Vajdaság ezidőszert 12 százalékkal vesz részt Jugoszlávia, mint egész, állatállományában.

A megművelhető szántó területeket és a mezőgazdasági területeket véve alapul, összehasonlítva Vajdaság állatállományát Jugoszlávia és a Szerb Népköztársaság állatállományával, a következő képet nyerjük:

	Nagyobb jószág (400 kg) 100 hektáronként		Elősúly kg-okban 100 hektáronként	
	Mezőg. terület:	Szántó:	Mezőg. terület:	Szántó:
Jugoszlávia	53,6 (100)	96 (100)	175 (100)	315 (100)
Szerb NK	52,4 (98)	77,5 (81)	183 (105)	272 (87)
Vajdaság	38,7 (72)	44,4 (46)	151 (86)	177 (56)

A sertéshizlalás egyelőre még nem kielégítő. Ezen a téren ebben az évben várható bizonyos fellendülés Vajdaságban, az új kormányrendeletek és a szövetkezeti hizlaldák felállítása révén.

Vajdaság részvétele az ország szőlőtermelésében bizonyos mértékben csökkent. A szőlőterület egész Jugoszlávia szőlőterületének mindössze 12 százaléka, a bortermet pedig 11,5 százaléka az össztermésnek, a háború előtti 16 százalékhöz képest.

Egyrészt tehát szembevetendő, hogy Vajdaság kevesebb mezőgazdasági terméket állít elő és nem a háború előtti mértékben veszi ki részét Jugoszlávia mezőgazdasági össztermeléséből, másrészt megállapítható, hogy az erősen megnövekedett városi lakosság élelmezése és egyre növekvő iparunk nyersanyaggal való ellátása érdekében éppen fokozottabb szerepe van Vajdaságnak az ország mezőgazdasági termelésében.

Ez az ellentmondás megköveteli, hogy népállamunk elsődrendű feladatának tekintse Vajdaság mezőgazdasági termelésének olymértvű fokozását, ami lehetővé teszi, hogy ez a tartomány valóban betöltse Jugoszlávia magtárának szerepét és a jólét egyik fő forrása legyen.

Ennek a kérdésnek a megoldásától függ általános gazdasági terveink megoldásának gyorsasága és minősége. A megoldás azonban nem abban rejlik, hogy a háborúelőtti színvonalra emeljük a vajdasági mezőgazdasági termelést. A háborúelőtti termelés színvonala korántsem elegendő szocialista gazdálkodásunk fejlesztéséhez. A vajdasági mezőgazdaságot teljesen újjá szervezzük politikai, gazdasági és tudományos téren egyaránt.

Elsősorban el kell távolítani minden akadályt, amely gátolja Vajdaság kedvező természeti körülményeinek teljes, észszerű kihasználását.

Ez nem túlzottan merész célkitűzés. Tökés társadalomban természetesen megvalósíthatatlan lenne, de Jugoszlávia Kommunista Pártja irányvonalát követve, a mezőgazdaság szocialista újjászervezésére törekedve, ez a cél nemcsak elérhető, hanem bátran mondhatjuk, hogy már elindultunk feléje. A mezőgazdaság szocialista újjászervezése az az út, amely egyenlő a mezőgazdaság szabad fejlődése elé gördülő minden akadály elhárításával. Célunk tehát világos: kulturálisan felemelni, öntudatosítani és termelő parasztszövetkezetekbe tömöríteni az egész dolgozó parasztságot, mezőgazdasági kutatóintézetek sűrű hálózatát kiépíteni, fokozni és korszerűsíteni a mezőgazdaság gépesítését, műtrágyázást, öntözést, új kultúrák (gyapot, rizs, szójabab, amerikai mogyoró, gumitermő növények stb.) beiktatását, a fűszakaszos vetésforgó szigorú alkalmazását, további telkesítést stb.

Elsősorban természetesen a föld felaprózottságát, széttagoltságát kell megszüntetni. Ez a szocialista újjászervezés legfőbb feladata. A nagyüzemű gazdálkodás torz formája megvolt a kapitalista társadalomban is, de a kizsákmányolás mellett éppen az volt jellegzetessége, hogy a nagybirtokosok érdeke megkövetelte minél több felaprózott kisparaszti birtok létezését, mert ezek voltak számukra a mindig rendelkezésükre álló olcsó munkaerő forrásai. »...A tökés rendszerű termelés mellett a mezőgazdaságban nem lehet számolni a kistermelés teljes kiszorításával, mert maguk a tökések és a nagybirtokosok igyekeznek fenntartani a kistermelést, amikor a parasztság felbomlasztása már meglehetősen messzire jutott«. Lenin összes művei, IV., 120 oldal, IV kiadás, oroszul).

A föld egyesítése nálunk már folyamatban van a dolgozó parasztság önkéntes szövetkezése révén. Ez lehetővé teszi a termelő eszközök és a munkaerő észszerűbb kihasználását, egyben megszünteti majd az ember és a föld képtelen kiszípolozását, ami a jelenlegi maradi körülmények között, különösen a magánszektoron, még folyik. Lehetővé teszi továbbá a tervgazdálkodás kiszélesítését, mélyebbrehatolását, a mezőgazdasági munkák időbeni elvégzését, általában a vajdasági parasztság elmaradottságának kiküszöbölését és az ügykezelés korszerűsítését (termelési és pénzügyi tervek, brigádrendszer, mezőgazdászok, tanfolyamok stb.) Mindez már nem csupán terv, hanem itt játszódik le szemünk előtt.

Maga a vajdasági terméshozam növelése érdekében többféle intézkedések történnek, illetve tervbe vannak véve: fűszakaszos vetésforgó alkalmazása; az itteni éghajlatnak legmegfelelőbb növények: nemesített kukorica, búza, lucerna, kender és főzelékféle termesztésének fokozása; az állattenyésztés, különösen a szarvasmarha és sertés tenyésztésének és hizlalásának fokozása; a gépesítés egyre fokozottabb alkalmazása; erdős védőövezetek létesítése az éghajlat javítása érdekében.

Az intézkedések második csoportjába tartoznak a nagyméretű talajjavítási munkálatok. Vajdaságban nem áll fenn nagy lehetősége az újabb termőterületek meghódításának, mivel már úgyszólván minden lehető területet régebben lecsapoltak. De mégis vannak lehetőségek a vetésterület növelésére oly módon, hogy évente két termést érjünk el. Vajdaságnak egyedülálló fekvése van Európában, mivel egy aránylag kis területen nagy, bővizű folyók futnak össze. (Duna, Tisza, Száva, Temes). Ez lehetőséget nyújt egy nagyméretű öntözési terv megvalósításához. Az öntözési lehetőségekkel párosul az igen kedvező éghajlat (3.300—3.500° Celsius hőmérséklet a tenyészeti idő alatt), valamint a legjobb minőségű föld (csernozjom, réti és mezei humusz). Ritka

adottságok ezek, melyek azonban kizárólag szocialista rendszerben aknázhatók ki, mert az ilyen hatalmas arányú »nem kifizető« munkákra nem is gondoltak a közép- és délkelet-európai tőkés agrárországok, melyek a nagy tőkés válságok idejében azt sem tudták, mit tegyenek termésfölöslegeikkel, nemhogy még többtermelésre törekedtek volna.

A hatalmas öntözési terv szerint mintegy 500.000 hektár termőföldön lehetne évente kettős termést elérni. Az öntözés lehetővé teszi a vajdasági szikes talajok (a terület 10 százaléka) és egyéb terméktelen földek feljavítását is. Hasonlóképpen számításba jön a deliblái homok és a szubotickörnyéki homok erdősítése és szőlővel való beültetése.

A szocialista újjászervezéssel Vajdaság mezőgazdasági termelése soha nem képzelt hatalmas teljesítőképességre tesz szert. Noha a gabonával bevetett területeket csökkenti fogjuk, Vajdaság valójában csak így lesz igazán Jugoszlávia magtára. Az ipari növények, köztük elsősorban a kender fokozottabb termelése gazdag nyersanyag-forrása lesz egyre terebélyesedő textiliparunknak és értékes kiviteli cikkhez juttatja hazánkat. A főzelékfélék termesztését tetszés szerinti méretekig növelhejük.

Az állatállomány szintén hatalmas mértékben gyarapodik és szaporodik. A tehének számát a jelenlegi 150.000-ról 450.000-re, tejjhozamukat pedig az eddigi 1.100 literről 2.500 literre emeljük. A lovak kivételével minden jószág száma növekedni fog. Lovakat csak a legszükségesebb mennyiségben tartunk, mivel a gépesítés jórésztüket fölöslegessé teszi a mezőgazdaságban. Ily módon biztosítjuk az istállótrágyát is, mert a megnövekedett szarvasmarhaállomány fedezi a szükségletet.

Noha Vajdaság a mérsékelt égövhez tartozik, a tenyészeti idő alatti hőmérséklet oly kedvező, hogy itt megteremnek a meleg éghajlati növények is. Már az ősrégi időkben termesztettek rizst. Vajdaságban és tavaly ismét megkezdődött a rizszemzők létesítése vidékünkön. A kezdeti fogyatékoságokat leszámítva, már bátran mondhatjuk, hogy ez a növény meghonosítható nálunk. Valójában azonban az öntözési terv megvalósításával válik teljes n. értékben lehetővé a rizs tömegtermelése Vajdaságban. Mintegy 30.000 hektár rizsföldünk lesz, amivel teljesen el tudjuk látni lakosságunkat.

Hasonló a helyzet a gyapottal és sok más déli növénnyel is. A korai gyapotfajták a leghidegebb időben is megteremnek, úgyhogy már most is érdemes gyapotot termesztetni Vajdaságban, mert normális időjárás mellett nagyobb itt a gyapot terméshozama, mint Macedóniában. Tudvalevő, hogy a Szovjetszövetségben az északi szélesség 46 fokáig terjesztették ki a gyapot-termesztést. Vajdaság is körülbelül ehhez az övezetbe tartozik.

A szójabab és az amerikai mogoró értékes növények, melyeket szerte a világon nagyra becselelnek a mezőgazdászok. Ezek is feltétlenül bekerülnek a Vajdaságban termesztett növények soraiba. Szójababot már termesztünk is, méghozzá meglehetősen nagy területeken. Ugyan ez a helyzet a kaucsuktermő növényekkel.

Mindezek a tervek megvalósításán lázasan dolgoznak mezőgazdasági kutatóintézeteink. A mezőgazdasági tudomány széles távlatai és lehetőségei nyíltak meg a szocialista társadalmi rendszerben és már eddig is soha nem remélt eredményeket értünk el az új kultúrák meghonosításában, magnemesítésben, növényvédelemben és államvédelemben.

Kivüláglók mindebből, hogy Vajdaság mezőgazdaságának szocialista újjászervezése oda fog vezetni, hogy sokkal nagyobb részt fog vállalni Jugoszlávia, mint egész, mezőgazdaságában és nemcsak a lényegesen megnövekedett lakosságú új Jugoszlávia dolgozóit látja majd el teljesen, — és pedig el sem képzelhető magas színvonalon — hanem Európa egyik leggazdagabb kiviteli forrása lesz kenderben és más ipari növényekben, főzelékfélékben, húsban, zsírban, tejben és tejtermékekben.

B. S.

FORRÁSMUNKÁK:

ing. J. I: Vajdaság földművelésének fejlődése

ing. Boriszláv Kosztics: Vajdaság jelentősége Jugoszlávia mezőgazdaságára nézve

Edvárd Kardely: Falupolitikánk feladatai

Vlajko Begovics: Mezőgazdaságunknak és szocialista újjászervezésének kérdése